

THE PROTECTION AND PRESERVATION OF ARCHIVAL MATERIAL IN POZEGA EXEMPLIFIED LEGACY PH. D. JOSEPH BUTURCA

ZAŠTITA I UVANJE ARHIVSKOG GRADIVA U POŽEGI NA PRIMJERU OSTAVŠTINE PROF. DR. JOSIPA BUTURCA

RADONIC, Tomislav & SNAJDER, Ivica

Abstract: *In the National Archives in Pozega kept part of the legacy of Joseph Buturca, senior archivist, doctor of historical science, university professors, priests. This paper deals with the protection and preservation of archival records, the person who represents a valuable source of promoter historical value of the Croats and the times in which he lived and worked*

Keywords: *archives, legacy, Pozega*

Sažetak: *U Državnom arhivu u Požegi uva se dio ostavštine Josipa Buturca, višeg arhivista, doktora povijesnih znanosti, sveu ilišnjog profesora, sve enika. U radu se obra uje zaštita i uvanje arhivskog gradiva, osobe, koji predstavlja vrijedan izvor promicatelja povijesne vrijednosti Hrvata i vremena u kojem je živio i radio.*

Ključne riječi: *arhivsko gradivo, ostavština, Požega*

Authors' data: Tomislav, **Radonic**, pred. prof. Državni arhiv Odjel u Požegi, Županijska 13, Požega, dasb-arhiv-pz@po.t-com.hr; Ivica, **Snajder**, v. pred. mr.sc. Veleu ilište u Požegi, Vukovarska 17, Požega, isnajder@vup.hr

1. Uvod

Zaštita arhivskog gradiva obuhvaća a osiguranje primjerenih uvjeta za dugoročno čuvanje gradiva, praćenje njegova stanja i djelovanje na moguće izvore oštećenja ili gubitka, planiranje i jačanje sposobnosti za provođenje redovitih i posebnih mjera zaštite i postupke kojima se otklanjaju ili umanjuju posljedice oštećenja. Arhivsko gradivo Josipa Buturca preuzeto je u Državni arhiv Odjel u Požegi, 16. listopada 1995. godine, kao poklon inž. Lojze Buturca iz Siska, univerzalnog nasljednika iz pokojnog brata prof. dr. Josipa Buturca i predstavlja vrijednu arhivsku ostavštinu. [1] Josip Buturac se rodio 14. studenoga 1905. godine u Slavoniji, u Grabarju, nedaleko Požege. Djetinjstvo je proveo u Djedinoj Rijeci. Prvu školu polazio je u Ruševu kod Ogulina 1913.-1917., a gimnaziju u Požegi, Travniku i Zagrebu 1917.-1925. godine. Bogoslovne znanosti završio je u Zagrebu (1925.-1929.), gdje je i zaređen za svećenika. U Rimu na Sveučilištu Gregoriana studirao je crkvenu povijest i pomoćne povijesne znanosti (1934.-1936.), a studij je završio licencijatskom diplomom (magisterijem). Na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu Josip Buturac je završio hrvatsku nacionalnu povijest i etnologiju. Od 1939.-1940. godine radio je u Nadbiskupijskoj kancelariji, Nadbiskupskom arhivu i uredništvu Katoličkog lista u Zagrebu. Kao arhivist, a potom i viši arhivist Josip Buturac je radio (1941.-1965.) u Hrvatskom državnom arhivu u Zagrebu, Nadbiskupskom i Kaptolskom arhivu.

Na Bogoslovnom fakultetu u Zagrebu Josip Buturac je radio kao sveučilišni profesor predavao i crkvenu povijest (1944.-1945. i 1953.-1962.). Doktorirao je 1944. godine na istom fakultetu s temom „Katolička crkva u Slavoniji za turskog vladanja“. Za izvanrednog profesora izabran je 1958. godine na Bogoslovnom fakultetu u Zagrebu. Dr. Josip Buturac otišao je u mirovinu 1966. godine, nastanivši se u bivšem feudalnom dvorcu Lovre u Grad nedaleko Vrbovca, samostanu naših sestara milosrdnica, gdje je bio duhovnik i misnik. Tu je i umro 5. listopada 1993., u 88. godini života, a sahranjen je u Ruševu, nedaleko Požege.

2. Rukopisna ostavština

Veliki doprinos dao je Buturac u arhivskoj struci. Bio je prvi koji je stručno i temeljito pisao o problematici arhivistike, stvarajući i tako i novu arhivsku terminologiju. Marljivo je prikupljao, obrađivao i sređivao arhivsko gradivo, ukazujući i na njegovu vrijednost, a prezentacijom javnosti čuvao nacionalnu arhivsku baštinu od uništenja i zaborava. Buturca isto čemo kao vrijednog istraživača crkvene prošlosti. [2]

Bibliografija dr. Josipa Buturca govori nam o bogatstvu njegovog povijesnog djela. Objavio je više od 30 samostalnih radova u obliku knjiga, monografija i više tisuća članaka u više od 60 raznih edicija, časopisa, enciklopedija, zbornika i novina. Bio je vanjski suradnik HAZU u Odboru za narodni život i običaje i u Onomasti kom odboru. [3]

3. Osnovni sadržaj i sa uvanost

Osobni arhivski fond dr. Josip Buturac (1921.-1995.) stru no je obra ivan u Državnom arhivu Odjelu u Požegi (HR-DASB-PŽ-290) i sadržajno obuhva a šest cjelina. To su: OSOBNI DOKUMENTI, AUTOBIOGRAFSKI MATERIJAL, KORESPONDENCIJA, PRILOZI, FOTOGRAFIJE i NOVINSKI ISJE CI. [4]

3.1. Osobni dokumenti

Obuhvaaju vremensko razdoblje od 1925.-1993. godine, a odnose se na dokumente o ro enju, dokumente o lije enju, mirovini, depozitu, smrti, školske svjedodžbe, indekse s fakulteta, diplome, putovnice, vojnu knjižicu, imenovanja, oporuku i obavijest o smrti dr. Josipa Buturca.

3.2. Autobiografski materijal

Sadrži opis života i rada, rukopisne zapise dr. Josipa Buturca nastale u vrijeme, njegovih, duhovnih vježbi, Dnevnik 1931.-1985., bilješke iz op e povijesti, Zabilježbe 1945.-1985., Moje uspomene 1905.-1993., Regeste župa sv. ura , Granešine, Križevaca, Kaptola, Nedeliš a, Pakraca, Požege, Vrbovca, Zeline, Spomenice Djedine Rijeke.

3.3. Korespondencija 1970.-1993.

Sadrži stru nu poslovnu i privatnu prepisku, poslana i primljena pisma i dopisnice (1970.-1993.), te ugovor o tiskanju publikacije „Spomenici grada Požege i okolice 1227-1765.“

Kut. Sign. Sadržaj

3.3.1. GODINA 1970.

3.3.1.1 2.11. - dva pisma dr. Josipa Buturca, Rudolfu Heliju, rukovoditelju Posebnog odjeljenja Slav. Požega Historijskog arhiva Slav. Brod

3.3.2. GODINA 1971.

3.3.2.1. 17.3. - pismo dr. Josipa Buturca upu eno Rudolfu Heliju u arhiv

3.3.2.2. 21.4. - pismo dr. Josipa Buturca upu eno Historijskom arhivu Slav.Požega

3.3.2.3. 25.4. - promemorija dr. Josipa Buturca u vezi s publikacijom „Spomenici Požege i okolice 1227.-1765.“

3.3.2.4. 4.5. - pismo dr. Josipa Buturca upu eno R. Heliju u Arhiv

3.3.2.5. 9.7. - pismo dr. Josipa Buturca upu eno Historijskom arhivu Slav. Požega

3.3.2.6. 29.7. - ugovor o pisanju publikacije „Spomenici grada Požege i okolice 1227.-1765.“ izme u Historijskog arhiva Slav. Brod – Posebnog odjeljenja Slav. Požega i dr. Josipa Buturca iz Vrbovca

- 3.3.2.7. 5.8. - pismo dr. Josipa Buturca upu eno Historijskom arhivu Slav. Požega
- 3.3.2.8. 5.9. - dopisnica dr. Josipa Buturca upu ena R. Heliju u Arhiv
- 3.3.2.9. 22. 10. - pismo dr. Josipa Buturca upu eno R. Heliju u Arhiv
- 3.3.2.10. 21. 12. - pismo dr. Josipa Buturca upu eno Arhivu u Požegi
- 3.3.3. GODINA 1972.**
- 3.3.3.1. 24.2. - pismo dr. Josipa Buturca upu eno Arhivu u Požegi
- 3.3.3.2. 1.3. - prijepis pisma dr. Josipa Buturca upu en Josipu Langhameru, direktoru Muzeja Požeške kotline
- 3.3.3.3. 13.5. - pismo R. Helija upu eno dr. Josipu Buturcu u Lovre ina Grad
- 3.3.3.4. 17.5. - pismo dr. Josipa Buturca upu eno Arhivu u Požegi
- 3.3.3.5. 12.10. - pismo dr. Josipa Buturca upu enno Arhivu u Požegi
- 3.3.4. GODINA 1973.**
- 3.3.4.1. 10.2. - pismo dr. Josipa Buturca upu eno Arhivu u Požegi
- 3.3.4.2. 15.4. - pismo dr. Josipa Buturca upu eno Arhivu u Požegi
- 3.3.4.3. 5. 7. - pismo R. Helija upu eno dr. Josipu Buturca u Lovre ina Grad
- 3.3.4.4. 7.7. - pismo dr. Josipa Buturca upu eno Arhivu u Požegi
- 3.3.4.5. 15.10. - pismo R. Helija upu eno dr. Josipu Buturcu u Lovre ina Grad
- 3.3.4.6. 19.10. - pismo dr. Josipa Buturca upu eno Arhivu u Požegi
- 3.3.4.7. 22.12. - Aneks ugovora o pisanju knjige „Spomenici grada Požege i okolice 1227.-1765.“ Izme u Arhiva u Požegi i dr. Josipa Buturca
- 3.3.5. GODINA 1974.**
- 3.3.5.1. 9.1. - pismo dr. Josipa Buturca upu eno Arhivu u Požegi
- 3.3.5.2. 19.3. - pismo dr. Josipa Buturca upu eno Arhivu u Požegi
- 3.3.5.3. 17.5. - pismo dr. Josipa Buturca upu eno Arhivu u Požegi
- 3.3.6. GODINA 1975.**
- 3.3.6.1. 9.4. - pismo dr. Josipa Buturca upu eno Arhivu u Požegi
- 3.3.6.2. 31.4. - pismo dr. Josipa Buturca upu eno Arhivu u Požegi
- 3.3.6.3. 21.7. - pismo dr. Josipa Buturca upu eno Arhivu u Požegi
- 3.3.7. GODINA 1976.**
- 3.3.7.1. 3.3. - pismo dr. Josipa Buturca upu eno Arhivu u Požegi
- 3.3.7.2. 5.3. - recenzija rukopisa dr. Josipa Buturca „Spomenici grada Požege i okolice 1227.-1765.“ u injena od dr. Josipa Adam eka iz Zagreba
- 3.3.8. GODINA 1977.**
- 3.3.8.1. 3.9. - pismo dr. Josipa Buturca upu eno predsjedniku Skupštine op ine u Požegi
- 3.3.9. GODINA 1983.**
- 3.3.9.1. 22.4. - pismo dr. Josipa Buturca upu eno Arhivu u Požegi
- 3.3.10. GODINA 1993.**
- 3.3.10.1. 26.9. - pismo dr. Josipa Buturca voditelju Arhiva u Požegi

3.4. Prilozi

Pjesme koje je pisao Josip Buturac od 1921.-1925. obuhvaćaju sedam zbirki od kojih je šest u rukopisu, a jedna je pisana strojem. Sačinjavaju su i Brevijari kojima se služio Josip Buturac.

3.5 i 3.6. Fotografije i Novinski lanci

Dio nekonvencionalnog arhivskog gradiva iz života i rada dr. Josipa Buturca.

4. Vrednovanje arhivskog gradiva

Arhivsko gradivo u cjelini je dobro sačinjavano.

Josip Buturac daju i značajno mjesto povijesnim izvorima u istraživanjima prošlosti, posebice Požege i okolice, predložio je 1970. godine tadašnjem historijskom arhivu Posebnom odjeljenju u Požegi izdavanje publikacije Spomenici grada Požege i okolice 1227.-1765. Požeški arhiv je sklopio Ugovor s dr. Buturcem planiraju i izdavanje publikacije u okviru obilježavanja 750. obljetnice grada Požege, 1977. godine. Iako su sredstva za tiskanje bila osigurana, rukopisi, recenzije i kolacioniranje tekstova na vrijeme pripremljeni, već složeni tekst, predstavnici aktualne političke vlasti 1977. godine zaustavili su i onemogućili njegovo izlaženje. Stoga je korespondencija, Josipa Buturca, nastala u vremenu 1970. do 1977. godine dati potpuniju i jasniju, ocjenu tadašnjih političkih i kulturnih prilika. Veliku vrijednost u arhivskom gradivu ima Dnevnik dr. Josipa Buturca, nastao u vrijeme duhovnih vježbi s velikim izborom teoloških meditacija, ali i s jasnim određenjem prilika u kojima je živio i djelovao njegov autor.

5. Zaključak

Preventivne mjere zaštite arhivskog gradiva obuhvaćaju osiguranje primjerenog prostora za smještaj gradiva te mikroklimatskih i drugih uvjeta u spremištima, adekvatan smještaj arhivskog gradiva u odgovarajuću zaštitnu ambalažu, ali i sustav nadzora i upravljanja gradivom u cjelini te određeni aspekti njegove obrade. Preventivne mjere čine osnovu zaštite arhivskog gradiva. Osobni fond, kao dio ostavštine dr. Josipa Buturca, svećenika prije svega, a potom arhiviste, povijesni arhivista i znanstvenika, sveučilišnog profesora, koji je životno humanistički određene ukazivalo kako se zagovara i čuva hrvatska kulturno-povijesna baština i komu je znanje bilo najsuptilniji kapital.

6. Literatura

- [1] Buturac, L. (2002). *Život i djelo dr. Josipa Buturca (1905.-1993.)*, Naklada Slap, Jastrebarsko; Hrvatski državni arhiv, ISBN 953-6005-44-1 (Hrvatski državni arhiv)
- [2] Buturac, J. (1995). *Pisani spomenici Požege i okolice 1210.-1536.*, "Naklada Slap", ISBN 953-191-047-2, Jastrebarsko
- [3] Buturac, J. (1973). *Povijest Katoličke crkve u Hrvatima*, Arhiv Hrvatske, Zagreb
- [4] Buturac, J. *Moje uspomene* (rukopis), HR-DASB-PŽ-290, Osobni fond Josipa Buturca 1921.-1995., kut. 2. inv. br. 76/3

Photo 067. Students in the laboratory / Studentice u laboratoriju